

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. Széchenyi utca 10.
a hova minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP,

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve 8 ft.
Félévre 4 „
Negyedévre 2 „

Egyes szám ára 16 kr.

Az Egyenlőség megjelenik minden vasárnap.

Márcziusi gondolatok.

(1848 és 1884.)

Ünnep volt. A nemzeti ébredés nagy ünnepe.

Honunk százados telére a tavasz verőfényes napjai derültek, és miként a jégkerget a felkelő nap melege úgy tépte szőjjel a korszellem lehelle megdermedt reményeink rablánczait.

Egy hosszú téli éj után, mely nemzeti életünket megsemmisítéssel fenyegette, feltűnt Magyarország égboltozatán a szabadság hajnalpirja, szebb jelent, boldogabb jövőt ígérve.

Két elem szövetkezett a tél zordon hatalmának megtörésére. Vihar és napsugár. A vihar felvetette az emberiség eltemetett kincseit és a tavaszi napsugár új életerőt adott a népeknek.

És akik a viharban tántoríthatatlanul megálltak, daliák valának. Vitézek, kik hősiezen dacoltak az ellenséges elemekkel. Egy szent eszme lelkesíté őket és ezért váltak leküzdhetetlen óriásokká. Éltüket áldozták, vérükkel áztatták e földet, de meg nem adták magukat.

És a hazatérő páráiból nagy vívmányok jegzősödtek. E drága vérral áztatott földből kelt ki a szabadság, az egyenlőség és testvériség szelleme.

A nép, mely eddig rabszolgá volt, felszabadult; Magyarország, mely addig csak geográfiai fogalom volt, állami önállóságot nyert és a nemzet, mely elnyomva volt, öntudatra ébredt.

Azóta harminczhat esztendő folyt le. Osepp az idők tengerében. Vannak köztünk, kik emlékeznek e dicsőséges napokra, vannak, kik tanui voltak a nemzeti átalakulás nagy eseményeinek és mégis úgy tetszik, mintha oly régen, oly nagyon régen történt volna, mintha azóta évszázadok rohantak volna el a nemzet fölött.

Pedig dehogy rohantak!

A látszat csal. Nem az idő hosszú, hanem emlékezetünk kurtá. A fiatalabb politikai nemzedék csak a jelennek él, nem tekint se visszafelé a múltba, se előre a jövőbe.

A múlt emléke az ingatagság eme korszakában akadályt képez. Legjobb — feledni a múltat, hogy fehér lappal lehessen megjelenni a politikai élet porondján és a pillanatnyi érdekekhez képest idomítani az örök elveket.

Ha még csak egy szikrája is élne ama nagy eszmékből a mai nemzedék emlékében, akkor hazánk ment maradt volna azoktól a jelenségektől, melyeknek színhelye volt az utóbbi években.

Azok a férfiak, kik ama dicső kor élő alakjai gyanánt magaslanak ki a törpe epigonok közt, bágyad-

tan vonulnak vissza a magánéletbe, mert tehetetlenül állanak azzal az áramlattal szemben, mely az 1848-ban annyi áldozat árán kivivott eredményeket megsemmisítéssel fenyegeti.

A szabadság, egyenlőség és testvériség nagy elveit már csak hirtől ismerjük. Nincs államférfi, a kiben megtestesülve nyilatkoznának, és nincs közvélemény, mely ez elvek iránt lelkesülni tudna.

A közélet sivár, a nemzetet nem foglalkoztatják eszmék, és akik a nemzetet vezetik, azok előtt nemesebb czélok nem lebegnek.

Szinte nevetségessé vált már a liberálizmusról, a haladási kérdésekről, a tizenkilencedik század kulturális követelményeiről, a történelmi igazságokról és az emberiség eltulajdoníthatatlan jogairól szólni.

De nemcsak a politikai, hanem a társadalmi elvek is változtak.

A politikai morál hanyatlása a közérkölesiség hanyatlásával karöltve jár.

Mikor a szabadelvű párt egyszerű vállvonítással fogadta Istóczynek minden politikai tisztességét arczul ütő rágalmaikat és egy padon ült azzal a férfival, aki a magyar állampolgárok egy tekintélyes részére piszkos személyes indokokból ráuszítja a munkakerülő és rabolni kész népcsocseléket, akkor állt be a társadalmi dekadánsz, az ő korrupciójával, botrányaival és otrombaságaival. A bűnből így lett erény.

Ha valaki váltót hamisít, az gentleman maradhat, feltéve, hogy a kicsalt pénzzel kártyaadósságot fizet.

Ha valaki a csöcseléket rablásra hecczeli, azt nagy hazafinak tekintik, feltéve, hogy a hazafi esaka zsidókat akarja kifosztani.

Ez az uralkodó társadalmi morál.

A társadalmi rend veszélyben van: Istóczy és társai örvénybe sodorják a hazát.

A sajtó, melynek hivatása volna az erkölcsi tényezők iránt megesappant bizalmat ismét felkelteni, a destrukció elemeivel kaczerkodik.

A hírlapirodalom, mely 1848-ban a legnemesebb tettekhez buzdította a nemzetet és a mely nélkül Magyarország nem vihhatta volna ki állami önállóságát, ma nem harczol többé elvekért, hanem spekulál — előfizetőkre.

Az előtt szeplőtlen jellem, irói tehetség, műveltség és tisztességérzet köllött egy lap szerkesztőnek, hogy a közönség támogassa, ma azonban csak botrány kell és merész hazudozás.

A sajtót is az antiszemizmus korrumpálta ép úgy, mint a politikai és társadalmi életet. A sajtó elvadásása csak okozat, az antiszemizmus az ok.

Nem a lapok mételeyezték meg a közvéleményt, hanem az antiszemizmusnak az államélet minden ténye-

zójére egyaránt kiterjedő mérge, a mely a lapok csatornáin át kiszivárogo a társadalom különféle retegeibe.

Most, miután politikai és társadalmi életünket felforgatta, megmértelyezte és a sajtót oly végtelenül korumpálta, az államlét gyökereit is megtámadni akarja.

Az antiszemitizmus harcra készül, választási harcra szólítja híveit. Programot ad ki, gyűléseket tart. köröket, egyleteket alapít, izog, mozog, izgat, bujtoogat: senki se kérdi, szabad-e, senki se törődik a végczzállal.

Egy szegény toprongyos ördögöt, a ki mától hónapra ő és a kinek egyéb hatalmi eszköze nincs egy ócska revolvernél, hogy végső inségében életét kiolt-hassa, ezt a szerencsétlen flótást elesipik, dutyiba teszik, megindítják ellene a fenytő eljárás roppant apparátusát.

És miért teszik? Azért, mert egy verset írt, melyben egy birodalmat légberöpitéssel fenyeget. Azt beszélik, hogy anarkista a szerencsétlen és szörnyen rettegnek tőle. Lehet, hogy igaz és hogy üldözése az állami és társadalmi rend érdekében történik. De ha az anarkista-mozgalom olyan veszedelmes, miért engedik az antiszemitékat szabadon garázdálkodni? Vagy nem egy követ fuj mind a kettő? Miben különbözik az anarkizmus az antiszemitizmustól? Semmiben. Külsőleg van eltérés köztük, de ismételjük, csak külsőleg.

Mind a kettő proletár lelkek gonosz hajlamának folyománya: mindakettő mások vagyona után álítózik, mindakettő rabolni akar, az egyik a zsidóktól, a másik a gazdagoktól.

Az antiszemitizmus rablópolitikájának eme kon-feszionális színezete biztosítja neki a hatóságok elnézését. Nem áll neki gátul más, mint csak a népjózságsága és becsülete.

Azért grasszálnak az antiszemiték hántatlanul, mikor elvtársaikat, az anarkistákat becsukják.

Maholnap arra ébredünk, hogy az anarkisták antiszemita testvéreikkel fuzionálnak, amint hogy ez a mult nyáron már meg is kíséreltetett Zalában, Somogyban és a kerépesi-uton.

Az 1848-diki eszmék rég letűntek a politikai lát-határról: most az antiszemitizmus foglalja el helyü-

ket. Divat lett és üzlettárgy, melyet szabadon árulni lehet.

Meddig fog ez tartani?

Mikor fognak elérkezni ismét azok a márcziusi napok, melyek az emberiséget a század legszebb vívmányai-val megajándékozták?

Mikor fognak ismét lelkesülni a szabadság, egyenlőség és testvériség iránt?

Bogdányi.

A választások.

Küszöbén állunk a mozgalmaknak, melyek hivatva lesznek törvényhozásunk egyik tényezőjét, a képviselőházat, új három évi működésre megalakítani.

A mult országgyűlési időszak alatt fölmerült és fájdalom, nagygyá nőtt megtámadása a nemzet legdrágább eszméinek és jó hírnevének, az antiszemitizmus az országgyűlési pártok tagjai közt oly amabilis kon-fuziót teremtett, hogy voltaképen nem lehet egyetlen pártot sem a vád alól kihagyni, hogy ennek a nevet-séges, mégis következményeiben rettenetes szörny-szülöttnek, az antiszemitizmusnak kisebb nagyobb engedményeket ne tett volna, és ha a megalakult anti-szemita-párt nevettségessé tette is magát az ő pár emberével, sokkal többen voltak az eloszlani készülő országgyűlés tagjai közül, kiket csak a szégyenérzet tartott vissza a pártba való belépéstől.

Ilyen auspicziumok alatt indult meg az új képviselőválasztási mozgalom és nem csoda, sőt természetesnek látszik, ha minden egyes jelölttől megvár-ják a választók, hogy nyilatkozzék az antiszemita-kér-désben is.

Mindennek daczára, az eddigi jelek és eredmé-nyek után, meglepéssel konstatáljuk, hogy Ma-gyarországon az antiszemitizmus elvesztette a talajt, és a jövő képviselőválasztások eddigi mozgalmi is már jogosultakká tették a reményt és kilátást, hogy a jövő országgyűlés nem lesz kénytelen az antiszemi-táknak az országot pellengérré állító, minden szabad-elvü fejlődést megakadályozó hóbortjaival vesződni.

Hogyan lehetett ez?

TÁRCZA.

Heti krónika.

— Az „Egyenlőség“ eredeti tárczája. —

A honi politikusokat e héten is a választásokra való előkészületi munkálatok foglalkoztatták. Sok álmatlan éjeket okoz nekik a kérdés: milyen párthoz csatlakozzanak, vagyis milyen beszéddel traktálják a szegény választó közönséget? Négy ut áll nyitva előttük. Lehetnek kormánypártiak, mér-sékelték, függetlenségiék és antiszemiték. Az előbbi választá-sok alatt csak három irányt jelölhettek ki maguknak a kan-didátus urak, az idej választásoknál már négy féle párt áll rendelkezésükre. Ilyen nagy választékkal szemben nem csoda, ha a képviselőjelöltek egy kicsit zavarba jönnek; főleg, ha tekintetbe vesszük, hogy az elvhőség mai napság csak frá-zis és hogy tényleg mindenki csak olyan elveket iparkodik vallani, melyek a saját személyes érdekeinek leginkább meg-felelnek.

*

Bécsben János főherceg a spiritizmusról röpiratot ké-szített, a melyet a következő jelíggel látott el: „Olyan vi-

lágban élünk, a hol egy bolond százat csinál, de egy bölcs csak kevés bölcseset.“ A nagy műveltségű főherceg az igaz-ság kiméletlen eszközeivel álcázza le azt a szélhámosságot, mely a közönséget a legsötétebb babonairánti fogékonyságra preparálni igyekezett. A felvilágosodottság és haladás embe-rei nagy köszönettel tartoznak azért a nemes főhercegnek, a miért az obszkurantizmus apostolait így hasra terítette. A dajkamesék hitelképességén nagy csorbát ejtett és a félmű-veltség, mely a legveszedelmesebb otrombaságok elképzelé-sére is hajlandó, egybamar nem fogja magát félrevezetni en-gedni a tudomány köntösébe burkolt svindlerektől.

*

A Budapesti Hírlap az „irodalmi hírek“ közt tudatja olvasóközönségével azt a nevezetes eseményt, hogy Teleki Sándor gróf „szép tehetségű“ memoire író legközelebb „Zikczene zakczene“ czímmel kötetet ír a zsidó nép életé-ből. Tessék, ilyen virágokat hajtanak nálunk a „szép tehet-ségek.“ Teleki Sándor gróf azzal szokott dicsekedni, hogy őt Kossuth Lajos, Hugo Viktor és századunk több más nagy szelleméhez baráti kötelékek fűzik; hogy velük együtt élt stb. Engedje meg a nemes gróf, hogy annak a szerény né-zetnek adjunk kifejezést, miszerint irodalmi működése nem igen enged következtetni eme nagy szellemekkel való állandó összeköttetésére. Igaz, hogy együtt volt velük, hogy beszélt

Az értelmes, gondolkodó magyar nép józansága győzedelmeskedett a lelketlen izgatók csábításai és bujtogatásai fölött. És ennek a józanságnak, ennek az értelemnek csak mutatkoznia, csak fölébrednie kellett, hogy az antiszemita reményei tönkre silányuljanak.

Azok, kik a jövő országgyűlésen is mint képviselők, mint törvényhozók közreműködni óhajtanak, kénytelenek a nép bizalmához fordulni, mert csak ez adhatja meg a mandátumot. Mikor azonban a bizalom elnyerésén fáradoznak, ezt nem tehetik anélkül, hogy a választók zömével, a néppel, ne érintkezzenek, hogy azok gondolkozásmódját, nézeteit ne respektálják. A mostanig fölmerült választási mozgalmak pedig kivétel nélkül azt igazolják, hogy még azok is, kikbe az antiszemita kolompósi reményt fektettek, kiket nyílt párthívőknek biztosan hittek megszerezhetni, kiknek nagy részük volt abban, hogy az egyes pártok az antiszemita izgatónak engedményeket tegyenek, még ezek is programbeszédeikben ellenük fordulnak az antiszemitaoknak, elítélik törekvéseiket, programjaikat. Abban a pillanatban, midőn a törvényhozó kandidátus nem azért érintkezik a néppel, hogy azt gyűlöletre izgassa, hanem hogy gondolkozásmódját kutassa és érdekeit tanulja, hogy saját érdekében bizalmát elnyerhesse; abban a pillanatban, midőn a nép nem áll közvetlen a lelkiismeretlen hóhort befolyása alatt: már vége van az antiszemitizmusnak és a jelölt akként vél a nép kedvében járni, ha az antiszemita programot marhapasszusnak nevezi.

Ha azonban a dolgok ilyenén fordulója a liberálistizmus, a rend, és országunk reputációja érdekében örvendetes, egyuttal feltűnteti, hogy az antiszemitizmusért a felelősség, a vád egyenesen a végződő ülészek képviselőit, magát a parlamentet és kormányt terheli.

Magyarországon az antiszemitizmus német import, azzal a különbséggel, hogy míg Németországban folyton folyik ugyan az izgatás, de mindig a közéletben, a sajtó terén és soha a parlamentben, mert a német kormány nem tűri parlamentjének ilyenén elfajulását. addig Magyarországon épen a parlament a melegítő

és levelezett velük, de hogy tanult is volna tőlük, azt határozottan kétségbe vonjuk. Már pedig az eme nagy nevekkel való dicsekedés csak akkor volna helyén, ha azok szelleméből a nemes grófra is átszállt volna valami. Aki zikzenezek zakzenéznek az ne hivatkozzék Kossuthra, Hugo Viktorra, Garibaldira stb., mert annak szemében csak *Istóczy* és *Simonyi* Iván lehetnek „nagy férfiak.”

A Függetlenség napjai meg vannak számlálva. Az előfizetők száma annyira megcsappant, hogy a nyomtatási költségek sem telnek ki többé. Mi figyelmeztettük annak idején a nevezett szenny lap nyomdászát, hogy ne higgyen Verhovay ígéretének és ne készítse a lapot — hozomra. Az a laptulajdonos, a ki nem tud rongyos kétezer forintot teremteni magának, hogy a sikkasztás vádját alól szabadulhasson, az a nyomdászának sem nyújthat garanciát, hogy adósságát megfizeti. Jóakarátú figyelmeztetésünk nem maradt hatás nélkül, mert értesülésünk szerint a múlt héten Verhovayt már azon alternatíva elé állították, hogy fuss vagy fizess! Mire Verhovay, a halasztási kérelmek eme kipróbált mestere, ismét a halasztási kibuvón menekült a katasztrófától. Csak hogy tudvalevőleg az elodázásnak is van határa és hogy e határt legközelebb átlépni kénytelen lesz, több mint valószínű.

Argus.

fészke, nevelő dajkaja az antiszemitizmusnak. Sikerült néhány örvöngőnek hóhortjait a parlamentben megkezdni, ott folytatni, később megkísérlék a zavargásoknak mintegy vezető központjává fajultatni a törvényhozás termét, és a kormány magatartása elég lanyha volt, hogy ez igyekezetek, ez üzelmek legnagyobb részben sikerüljenek.

És a veszély ebben rejlett. Németországban az izgatások nemcsak azért nem öltöttek oly nagy és szégyenletes mérvet, mint minálunk, mert a kormány erős kézzel fojtott el minden készülődő zavargást, hanem első sorban azért, mert az izgatásoknak nem volt súlya, az izgatónak nem volt tekintélye, hiányzott a törvényhozási kényszer a látszata is. Magyarországon ellenben az izgatók nem csak vérszemet kaptak attól az elnézéstől, a melylyel a kormány és a pártok az antiszemita irányában jónak látták viselkedni, hanem vezéreiket egyenesen a parlament tagjai között tisztelték, áldástalan igyekezeteikre és izgatásaikra épen vezéreik útján remélték a törvényhozási szentesítést, üzelmekhez ha nem is a nyílt utasítást, de a tanácsadó, bátorságra buzdító ujjmutatásokat az országgház folyosóiról kapták. Semmi sem hiányzott, a miből ők nemcsak büntetlenséget, de igyekezeteik helyességét és jogosságát ki ne magyarázhatták volna.

Okvetlen meg kellett, nagyra kellett nőnie az idegen, importált növénynek, daczára annak, hogy talajt egyáltalán nem talált és csak a félrevezetésben gyökeredzett. A legfényesebb példa erre a szilvágyi zavargásoknak a budapesti törvényszék által e héten tárgyalt története. Egy éhes tanító, fanatizmusában budapesti kiküldött idegen által csak még jobban felbujtatva, egy egész községet oda tudott vezetni, hogy megtámadja, zsidó vagyonát, hogy elül menjen a gyűlölet munkájában. És az a nép, a melyet idáig volt képes lázítani, csak az által volt erre bírható, hogy elhitették vele, hogy jogos, igazságos, a budapesti hatalmi köröknek tetsző munkát végeznek. Fogalmuk nem volt arról, hogy lázadnak és rabolnak. Megzavarták egyenes eszüket, józan felfogásukat. Mikor azután utolérte őket a sors keze, mikor fejük fölött látják lebegni a büntetettre kiszabott büntetést, mikor a törvény előtt kell felelniök az általuk jogosnak vélt tetteikért, nemcsak bünbánatot mutatnak, hanem méltó felháborodásuknak adnak kifejezést, hogy a lelketlenek legegyszerűbb jogfogalmaikat így képesek voltak megzavarni. A szilvágyi eset a legekleatásabb bizonyítéka annak, hogy a magyar nép becsületes és tisztességes, mely utalattal fordul el a gyűlölet munkájától abban az első perczen, midőn meggyőződik, hogy csakugyan a gyűlölet munkáját akarják vele elkövetetni.

A néppel való közvetlen érintkezés legelső hatása az, hogy elvonja a talajt az izgatók lába alól és visszahozza a háborítlan jogrendet, a megszületett és növekedő szeretetet a lázítás, a gyűlölet helyére. Ezt mutatja már az első közvetlen nyilatkozása a józan, értelmes magyar népnek.

A nép józanságának gyógyító ereje van, mely a közeledő választások alkalmával már is nyilatkozni kezd. Nem fogják-e ujra elfojtani? Mert sok, nagyon sok gyógyítani valója van. Első sorban a kormány megfoghatlan bágyadtságát, mely azonnal elfogta, bárhol az antiszemitizmus került szóba; azután a törvényhozás, a parlament faktorainak azt a képességét, amivel felfoghassák, hogy nem azért van parlament,

hogy itt tér nyiljék magán szenvedélyeik és magán gyűlöleteiknek szabad tombolására hanem azért, hogy a nép érdekeit, a nép óhajait igyekezzenek érvényre emelni. A társadalmi életben a gyógyító erőnek nagyon hamar lesz hatása, ha ide nem hat ki a parlamenti tekintélynek izgatásra, gyilkosságok, rablások előidézésére is használt dicsfénye.

A választási campagne a legjobb és legszebb auspiciumok alatt indult meg. Ez a mozgalom az ő megindulásában már azt jelzi, hogy a nép fog nyilatkozni és nem a népet fogják izgatni. Ezzel nem egyedül az antiszemitizmus alól van kirántva a gyékény, hanem ez a legegyszerűbb, leghízosabb útja annak, hogy helyreálljon a haza polgárai közt a kölcsönös bizalom, a kölcsönös becsülés és így együttesen működhessünk a haza javán.

A választásokat örömmel üdvözöljük.

Dr. G.

Visszapillantások.

Nem kell messze menni. 1867-ben történt, még pedig a méltóságos főrendiházban, hogy a magyar zsidókat dicsérték, magasztalták. Mindenki tudott valami szépet, jót elmondani a zsidókról, sőt a zsidók hibáit is azon nemzetekre igyekeztek háritani, melyek a „szerencsétlen zsidókat“ üldözték és emberi joguktól megfosztották vala. Konzervatív, liberális politikus közt a zsidó emancipáció kérdésében mákszemnyi különbség se volt. Mindakettő azt állította, hogy a zsidók egyenjogusítása egy nagy igazságtalanságot szüntet meg, mely a nemzet méltóságát megszegyenyíti és a kulturállam követelményeivel homlokegyenest ellentétben áll.

Igen, ezt mondták 1867. decz. 23-án a főrendiházban, a midőn a zsidó emancipáció ügyét tárgyalták. Így nyilatkoztak a konzervatív és klerikális főurak ugyanabban a felsőházban, a hol rövid tizenhét évvel később a magyar zsidóság ellen formális hajszát inszecenáltak.

Ide iktatjuk a politikai élet vedlésének szomorú jelegyanánt azt a tárgyalást. Nevezetes tárgyalás volt, mely elég világosan bizonyítja, hogy az antiszemitizmus némelyeknél csak divat, másoknál kenyérkereset, de senkinél sem meggyőződés és hogy a zsidók ellen szórt vádak megerőtlenítésére egy kis elfogulatlanág teljesen elegendő.

A tárgyalásról szóló gyorsírói jegyzetek így hangzanak:

„A zsidó emancipáció ügyének tárgyalása a magyar főrendiházban 1867. évi december hó 23-án Mailáth György elnökléte alatt.

A kormány részéről jelen vannak: *Fötteős József b., Lónyay Menyhért, Wenckheim Béla b.*

Az ülés kezdődik déli 12 órakor.

Elnök: A mélt. főrendek jelenlevő 63 tagjának egyhangú szavazatával, következik a szőnyegen levő tárgyak másodika, t. i. az izraeliták egyenjogusításáról szóló törvényjavaslat.

Majthényi László b. jegyző (olvassa a törvényjavaslatot):

Törvényjavaslat.

az izraeliták egyenjoguságáról polgári és politikai jogok tekintetében.

1. §. Az ország izraelita lakosai a keresztény lakosokkal minden polgári és politikai jog gyakorlására egyaránt jogosítottaknak nyilvánítottak.

2. §. Minden ezzel ellenkező törvény, szokás vagy rendelet ezennel megszüntettetik.

Tisza Lajos főispán: Nagyméltóságú elnök! mélt. főrendek! Azt hiszem, a nagymélt. főrendiház a jelen törvényjavaslatot csak is üdvözölheti. A magyar főrendiház azzal tüntette ki magát századok során, hogy soha megcsöknyösödött eszmék képviselője nem volt, s mindig tudott a kor szellemével haladni: bebizonyította ezt akkor is, midőn az 1848-iki törvényeket, azon 1848-iki törvé-

nyeket elfogadta, a melyekben foglalt ígéretet a jelen törvényjavaslat most beváltja. Nekem, megvallom, mint magyar embernek eddig is fájt, hogy adott szavunkat előbb nem válthattuk be; azonban az nem a mi hibánk. Üdvözlöm e törvényjavaslatot azért is, mert általa több ezren vétetnek ismét fel a nemzet fiai közé, több ezren, kik vagyonnal, kik tehetséggel, kik tevékenységgel rendelkeznek. Én a törvényjavaslatot elfogadom. (Fölkiáltások: Elfogadjuk!)

Cziráky János gróf: Nagymélt. elnök! mélt. főrendek! Az előttünk fekvő tárgy azok közé sorolandó, melyek mellett sok érv felhozható, a melyek mellett a sok érv felhozatala egyedül csak az ügyet magát is nem úgy jellegzi, mint annak jellemzése megkívánja. E részben történt felszólalását Biharmegye t. főispánjának egész kiterjedésében helyeslem és magamévá teszem; egyedül csak jellegezni kívánom azon szempontot, mely engem arra vezérel, hogy én egész készséggel, teljes, soha nem változott e részbeli meggyőződésemet követve, motiváljam szavazatomat.

Én ezen kérdést más mint keresztényi és vallási szempontból meggyőződéseim szerint nem is taglalhatom. Vallásomnak, melyet híven követek, egyik alapelve az: „szeresd felebarátodat, mint önmagadat;“ minek természetes következménye; hogy a mit nem akarsz, hogy mások neked tegyenek, te se tégy másnak. Ez azon fősarkpont, a melynek alapul kell vétetnie ezen kerkérdés és minden hasonló kérdés megbirálásánál. Ha netalán ezen kérdés az országnak bármely osztályánál még le nem küzdött százados előitéletek következtében nem volna népszerű, az meg nem szünt azért igazságos lenni, és meg nem szünt soha igazságtalanság lenni, hogy századokon át meg volt tagadva bizonyos hitfelekezetek részére ezen jogoknak csak hitvallásuk követése miatt gyakorlása (Helyeslés.)

Mélt. főrendek! Én igen üdvözlöm ezen törvényezikket, hogy az a magyar miniszterium részéről akkép szerkesztett, a mint szerkesztetett; és egyáltalában nem ápolhattam volna ezen nézetet, ha ezen törvényezikk nagyobb általánosságban és nem egyedül hazánk azon nevezetes osztály és hitfelekezetének felemelésével lett volna szerkesztve; mert itt igazságosak kívántunk lenni egy nagyszámu felekezetirányában, mely eddig is és a legujabb időkben valósággal mind a nemzetiségi czéloknek előmozdításában, mind hazafiság és művelődésben velünk összeforrt igyekezett. (Helyeslés.) Ez legalább meggyőződéseim, hogy én azon másik elvet, miszerint minden vitatás nélkül ki volna mondandó, bárki bármely vallást valljon, ruháztassék fel általánosságban jogokkal, nem pártolhatom. Ezen kérdésre nézve csak egy észrevételelem van, hogy ezt egész általánosságban felállítani veszedelmes, valamint egyáltalában veszedelmesek minden, egész általánosságban felállított törvények: mert midőn azt hisszük, hogy jót szűlnék és a szabadságot előmozdítják, veszélyes és az állam létét kockáztató szabadságra szolgáltatnak alkalmat, pedig azért, mert ámbár minden ember vallásos meggyőződésének szabadnak és függetlennek kell lenni, de gyakorlatának olyannak kell lenni, a mely a tiszta morállal és erkölcsökkel ellentétben ne legyen és más részről az államot és az államnak czélját ne kockáztassa. De ezt minden szektáról mondani a priori nem lehet; és én soha se fognám azt védelmezni, hogy a „tel est mon plaisir“ elvéből kiindulva, a mormonok nálunk háremeket állítsanak, vagy egyéb ily szerencsétlen szektákbe hozatala minden haszon nélkül eltűressék. Azért is tehát üdvözlöm a törvényezikk szerkezetét s azt a mélt. uraknak mind általánosságban, mind a részletekben annyival inkább gyors elfogadásra ajánlom, mert én azok sorába tartozom, kik igen óhajtották volna, hogy akkor, midőn azon ünnepet ültük, a nemzet kiengesztelésnek ünnepe, midőn a fejedelem Szt. István koronájával megkoronáztatott, hazánknak ezen tekintélyes osztálya is a teljes jog gyakorlatát már élvezte volna; azért ne halasszuk ezen tárgyat, hanem az imént közelgő, mindenkit üdvözítő és az egész kereszténységet vidámitó ünnep alkalmával örvendtessük meg azon tekintélyes nagy számu hazánkfiait. (Helyeslés.)

Szögyény László főispán: Nagymélt. elnök, mélt. főrendek! Midőn én is az előttünk fekvő törvényjavaslat pártolására vagyok bátor felszólalni, szintén csak igen röviden leszek kénytelen a mélt. főrendek figyelmét igénybe venni: mert ha valamely tárgy mellett az abszolút igazság érvei szólnak, nem szükséges a méltányosság, a politikai ildomosság és az államérdekről indokokat meríteni. Ilyen pedig szerintem a fenforgó tárgy. Ezen törvényvel az ország egy sokkal régiebb tartozást ró le, mint melyet t. barátom, Bihar-

megye főispánja Tisza Lajos említett: mert már az 1790. évi XXXVIII. törvényczikk azt mondja, hogy a zsidók állapota a jövő országgyűlésen törvény által rendeztessék. Tíz országgyűlés ment el azon törvényczikk hozatala óta, a nélkül, hogy a zsidók állapotának rendezése törvényhozásban szőnyegre került volna, míg végre 1839-ben, illetőleg 1840-ben az akkori országgyűlés követi táblája egy törvényjavaslatot indítványozott, mely szerint az akkori viszonyokhoz képest a nem nemesek által élvezett jogok Magyarország izraelita lakosaira is kiterjesztendőek lettek volna. Midőn a törvényjavaslat a főrendiházban tárgyalatott, a háznak az ország pótolhatlan veszteségére oly korán elhunyt lángeszű egyik tagja, gr. Desewffy Aurél azt jegyezte meg, hogy a zsidó nemzet ellen Európának majdnem minden nemzetei és népei századok óta vétkeznek, ideje tehát, hogy a mult időknek méltatlanságait már ne csak sajnálkozva emlegetjük, hanem azon méltatlanságokat igazságos intézkedések által orvosoljuk. És, noha ő arra figyelmeztette a mélt. főrendeket, hogy miután 1790. is csak ideiglenes status quot alkotott, ideje már végleges intézkedést tenni, mégis a mélt. főrendek akkor csak átmeneti ideiglenes intézkedéseket hoztak javaslatba, melyek a követek háza által el is fogadtattak.

A mélt. főrendek ezen válaszüzenetét nekem volt szerencsém akkor, mint nádori ítélőmesternek szerkeszteni: és noha ezen feladat különben igen megtisztelő, tanulságos és élvezetes volt reám nézve mindig, mert a halhatatlan nagy nádornak vezérlete alatt folyt főrendi tanácskozások a legtisztább hazaszeretetnek, alkotmányos érzületnek, valódi mély politikai, ugy igaz államférfiúi bölcseségnek voltak kifolyásai, melyekből tü.hető üzeneteket és válaszokat szerkeszteni nem volt nehéz; mégis meg kell vallanom — noha nem tagja, csak tolla voltam a főrendiháznak — azon üzenetet lelkiismeretem erőszakolásával voltam kénytelen szerkeszteni, mert én már akkor a főrendiház kisebbségével eljöttnek hittem az időpontot, hogy az izraelitáknak tágasabb jogkört nyújtani szükséges. Mivel tehát az, a mit szerintem akkor elmulasztottunk, most oly bőven és gazdagon pótoltatik, természetesen és önként következik, hogy örömmel üdvözlöm ezen törvényjavaslatot, és azt teljes meggyőződésemmel egész melegevel pártolom.

Ne akarjunk, méltóságos főrendek, se okosabbak, se boldogabbak lenni, mint Európa más nemzetei, melyek a polgárosodás és állami jólét sokkal magasabb polczán állanak, mint mi; ezeknél pedig, — melyeknek példájára oly gyakran más, sőt nem mindenben alkalmazható dolgokban is, annyira szeretünk hivatkozni — ezen kérdés rég megszűnt kérdés lenni.

Csak azon reményem kifejezésével vagyok tehát bátor pártolni a szőnyegen levő törvényjavaslatot, miszerint Magyarországnak mózesvallású lakosai holmi kozmopolita irányzatokról letéve, Magyarországnak hű és hálás fiai lesznek és jólétét, boldogságát minden szellemi és anyagi tehetségökkel hiven pártolni fogják. (Közhelyeslés.)

Prónay Gábor b.: Nagymélt. elnök, mélt. főrendek! Ha a nemzetek életében az előhaladott civilizációt mérlegbe vetjük, minden országban a törvényhozó testület alkotmányos jogainak mintegy főfeladata és egyik kötelessége a kor igényeinek megfelelni és a humanitás elvének és parancsának eleget tenni. Midőn tehát ezt jelen törvényjavaslat előterjesztésével a magas miniszterium teszi — a nélkül, hogy ennek bővebb taglalásába bocsátkozzam — mint a humanitás elvének következményét tiszteletteljesen kell üdvözlenem és örömmel fogadnom ép úgy, mint azt az előttem szólott t. szónokok nyilváníták. Főlőslegeseket nem akarok mondani; csak arra nézve vagyok bátor kifejezni véleményemet, a mennyiben az is meg lett érintve egyik előttem szólott t. főrendi tag által, hogy ha netán a jövőre nézve némi veszedelmet vagy kárt okozhatna is e törvényjavaslat, a humanitás elvéből kiindulva nem volna-e mégis kötelességünk e törvényjavaslatot elfogadni? Nézetem az, hogy mind a jelenre, mind a jövőre nézve ezen törvénynek csak üdvös eredménye lehet ennyiben, mert ha azok, kik eddig a közterhek viselésében a többiekkel egyformán osztoztak ugyan, de a polgári jogok gyakorlataiból ki voltak zárva, a jogokat a többiekkel egyenlően fogják élvezni, ha a polgári jogok reájok is ki lesznek terjesztve: önként foly, hogy hűbb fiai lesznek a hazának és hű ragaszkodással lesznek hazánk alkotmányához, azt védeni, a haza érdekeit fejleszteni szent kötelességöknek fogják ismerni. Én tehát az ország szellemi érdekét e törvény által nem veszélyeztetve, hanem fejleszttve látom. A mi anyagi ér-

dekeit illeti, azokat is inkább fejleszttve látom: mert ezen osztály eddig inkább az anyagi érdekek fejlesztésére lévén utalva, csak ezen körben működhetett és ennek folytán, lehet mondani, az anyagi helyzetnek és a kereskedelmi üzletnek urává lett. Hanem ha most az izraeliták előtt is minden érdekek fejlesztésére megnyilik az ut, e tekintetben is vége lesz az ugynevezhető egyedáruságnak, a kereskedelmi üzlet inkább nyitva lesz mások előtt is, és így tér engedtetik másoknak is az anyagi érdekek fejlesztésére. Ezeket mérlegbe vetve, nem kívánok hosszas lenni, hanem röviden oda terjeszteni ki véleményemet, hogy én is bátorkodom e törvényjavaslatot egész kiterjedésében és részleteiben a mélt. főrendeknek ajánlani és ahhoz igénytelen szavazatommal járulok. (Helyeslés)

Szécsen Antal gr.: Nem volt szándékomban e tárgyra nézve csekély szavazatomon kívül, melylyel e törvényjavaslat elfogadásához járulni akartam, még indokaimat előadni. Megindultak mindazáltal a vitatkozások, minek annyiban csak örülhetek, mert nézetem szerint az alkotmányos élet természete magával hozza, hogy eredményei vitákön és okok kifejlesztésén, nem pedig csupa szavazáson alapuljanak. Miután tehát mások meggyőződésüket megállapították, legyen szabad nekem is azon indokokat fölemlítenem, melyek ebbeli elhatározásomat a szavazás alatt vezérlik.

Én mindig azon meggyőződésben voltam és vagyok most is, hogy az államnak jogában áll a politikai jogok gyakorlatát nem tekinteni természeti jognak, hanem oly jognak, mely az állam érdekeinek megfelelőleg szabályozható és bizonyos feltételekhez köthető. De ott, hol az államnak általános szerkezete a politikai jogok gyakorlatában felállított feltételek különböző felfogásáról lemondott; ott, hol általános elvként felállított, hogy bizonyos kvalifikáció teljesítése mellett politikai jogokat gyakorolni lehet és szabad: a méltányossággal és jogossággal nem tudom összeilleszteni, hogy azok, kik e feltételeket egész kiterjedésben teljesítik, e feltételekre épített politikai jogok élvezetéből ki legyenek zárva. Meggyőződésöm az, hogy azon általános szellemet, mely valamely alkotmányt át leng, alkalmazni kell nemcsak az általános törvényekben, de minden részletes törvényekben is. És midőn Magyarország törvényhozása helyesnek látta az előbb fennállott alkotmány egyes részeit az általános jogosultság szellemében megváltoztatni, nem tartanám többé a méltányossággal összeegyeztethetőnek, hogy oly vallásfelekezetről lévén szó, melyek vallásstanai ismeretesek és az állam czéljaival ellentétben nincsenek, azok, kik ugyanazon terhekben osztoznak, kik ugyanazon kötelességeket teljesítik, csak ott érezzék a multak hagyományának befolyását, hol a jogok közös élvezetéről volna szó.

Ez azon indok, mely e tárgyban minden aggodalmat el-lensulyoz, s melyből kiindulva kötelességemnek tartom e törvényjavaslatot elfogadni. (Helyeslés.)

Elnök: Ha senki sem kíván szólani, az általános vita be van fejezve. Méltóztassanak ennél fogva azok, kik a törvényjavaslatot általánosságban elakarják fogadni, felkelni. (Megtörténik.) El van fogadva.

Következik a részletes tárgyalás.

Majthényi László b. jegyző (olvassa a törvényjavaslatot szakaszonként s az így is, vitatkozás nélkül, elfogadtatik.)

Elnök: Törvényjavaslat elfogadása forogván fenn, méltóztassanak a mélt. főrendek névszerint szavazni: a kik elfogadják igennel, a kik ellenzik, nemmel.

Rajner Pál jegyző (olvassa a főrendek névsorát, mely alkalommal a jelenlevő tagok 68 tag közül 64 igennel szavaz, 4 nemmel s ezen 4 volt: Zichy Ferraris Bódog gróf. Pallavicini Zsigmond örgf. Barkóczy Zsigmond és Podmaniczky László bárók.)

Elnök: A törvényjavaslat a mélt. főrendek 64 szavazatával 4 ellenében mind lényegileg, mind szerkezetére nézve elfogadtatott.

Felekezeti ügyek.

A magyar zsidók felekezeti ügye az utóbbi napokban sem haladt előre. Ott vagyunk ma is, a hol ezelőtt voltunk. A választások, melyek minden más kérdést háttérbe szorítanak, annyira foglalkoztatják a mérvadó politikai köröket, hogy a magyar zsidóság felekezeti ügyeinek rendezésére ez idő szerint még csak gondolni se érnek rá.

Mi lassan bár, de annál sikeresebben készítjük elő azt a talajt, a melyre építeni lehet. Nem fogjuk engedni, hogy hivatlan elemek avatkozzanak a mi ügyeinkbe és lesz módunk megértetni a zsidó magyarok kivánságát ott, a hol e kivánságok méltányosságát ismerik.

Alább közöljük Trefort urnak egy rendeletét, melyhez egyelőre nem kötünk semmiféle kommentárt. Annuit azonban már most is megjegyezhetünk, hogy ez a jelenség is elég nyomós bizonyíték arra, hogy milyen elodázhatatlan szükséggé vált a tervezett egyetemes gyűlés, mely egyszer végre rendet csináljon, hogy ne legyen a magyar zsidóság tovább is különféle experimentumok objektuma.

*

Békésmegyében közelebb egy előfordult eset alkalmából az a kérdés merült fel: vajjon oly izraelita szülőktől származott gyermekek, kiket szülők a körülméletés szer-tartásának alávetni nem akarják, az izraelita felekezeti anyakönyvbe beiktathatók-e, avagy sem? A vallás- és közoktatási miniszter 6061/884. számú rendeletével akként döntötte el e kérdést, hogy mivel a körülméletés tisztán vallásos szertartású s ennél fogva a polgári hatóság hatáskörén kívül eső ügynek tekintendő, ily kivételes esetben, a szülők kötelezendők gyermekeik születését az illető polgári hatóságnál bejelenteni, mely után az e tényről felvett jegyzőkönyv hivatalos másolatát az illető rabbihoz, illetve anyakönyvvezetőhöz, anyakönyvi feljegyzés, illetőleg nyilvántartás végett átküldi; felhagyatván az az anyakönyvvezető részére, hogy az anyakönyv „jegyzet” rovatában megjegyezze, hogy az illető fia a szülők ellenzése következtében körül nem metéltetett, és hogy a bejegyzés a felsőbb polgári hatóság egyenes rendelésére történt.

*

A következő sorokat vettük: A „zsidók tudományos és irodalmi működésének támogatása” körül két irányban kell megfontolnunk az eszközendő támogatást, t. i. mely személyeket és azoknak milyen működését részesítsük az eddiginél is nagyobbra tervezett támogatásban.

A személyeket illetőleg azon zsidók érdemesek támogatásra, a kik tudományos és hazafias működésük mellett — csakugyan szíves-lelélekkel (és nem csak származásra nézve) zsidók is: nem úgy, mint eddig történt, hogy az amugy is kevés számmal lévő stipendiumok osztogatásánál protekció és nem az említett erkölcsi minőség volt irányadó.

A támogatandó tudományos és irodalmi működés tárgya lehet ezentúl is bármi, csak hogy arra az illető egyén komoly és nagyobb mérvű hivatottsággal bírjon: azonban a fennforgó körülményeknél fogva legtöbb jözezimmal a támogatásunkra azon zsidók bírnak, a kik a zsidó kultúrát bölcséleti és történelmi alapon bírják, illetve elsajátítani törekednek és azt egyrészt hitközségeik hazafias nemesítő irányban való kiképzésére, másrészt keresztény polgártársaink között az előítéleteknek rokonszenves felvilágosító módon való elosztására érvényesíteni képesek és arra mindig lelkesült hajlammal bírnak.

A mi már most az ifjúságnak magasabb műveltségre nem törekedhető nagyobb részét és az ifjúság határán túl lévő férfiakat és a bármily koru női nemet illeti, azoknak hazafias irányu, de nemesebb értelemben vett zsidó szellemben való oktatásáról kellvén gondoskodnunk, azt társadalmi úton „izraelita könyvtári és olvasó egyletek” működése által érhetjük el, melyeknek minden nagyobb hitközségben és e célra összeálló több kisebb szomszéd hitközségeknek szövetségében és azoknak hivatalos védnöksége alatt kell alakítani.

A könyvtárak felölelnék mind azon héber, magyar, német, francia stb. nyelven írott bölcséleti, történelmi, hittani és szépirodalmi, ókori és modern műveket és folyóiratokat, melyek a zsidó vallás és kultúra igaz lényegét megismertetik és a zsidóknak egyrészt önérték emelésére, másrészt hazafias érzelmeiknek ápolására hatnak.

Mint olvasó egyletek pedig ezen természetű egyesüléseknek minden társadalmi előnyeivel kell bírniok.

Ezen egyletek a tagok száma, műveltségi foka és az anyagi eszközök mérvéhez képest, lehetnek hol önképző hól épen irodalmi társulatokká és a körülmények szerint tehetséges tanulóknak a jelzett irányban támogatására is fordíthatják anyagi eszközeik egy részét.

Az egyletek előbb utóbb országos szövetkezetté tömörülhetnek, mint azt Ácsády ur is tervezte, azon különbséggel azonban, hogy az általa kifejezett cél már magából az egyesülés tényéből és az egyletek működéséből eredményképp önként is előállana, főczélnek pedig az eddig kifejtettnek kell lenni, nehogy a zsidóság egy részénél, még pedig nagy részénél félreértésekre alkalmat szolgál-tassunk.

Az országos szövetkezet többek között arra is irányozhatná tevékenységét, hogy olcsó vagy épen ingyen terjesztene az ország mindennemű lakossága között olyan jobb irodalmi termékeket, melyeknek céljok: az előítéletek elosztatása: holmi prozelitáskodástól félni nem kell, mert ez — a történet tanúsága szerint — ellenkezik a zsidóság hajlammal.

A működés főbb eszközének pedig a történelmi, különösen a zsidó történelmi ismeretek terjesztésében kell nyilvánulni, mert főképen azok elhanyagolása okozta nálunk a legtöbb bajt, a szervezetlenséget, fegyelmetlenséget, pártszakadást és indifferentizmust. Mi a dicsőített 19. század gyermekei, vakon éljük napjainkat, se hátra, se előre nem tekintve, holott régmúlt időkben ősapáink tanulmányozták a multat, a szerin rendezték be a jeleneket, hogy a jövőbe vetett reményt ne veszítsék, a közelgő bajt pedig elháríthassák.

A ki hegyes vidéken vasuton utazik, az verőfényes szép helyen ne felejtkezze meg arról, hogy legközelebb sötét alagutba ér; ha pedig benne van ebben, ne képzelje, hogy rászakadt a rémes világ vége és hogy örökre eltűnt az élető kedves napsugár!

Midőn az ó-római respublikában a boldog polgár szabadságban élve, szabadságban halálát is várva, szabad fiukat és unokákat hagyott hátra, nem sejtette, mikép elérkezik egyszer oly idő, melyben elvetemült imperátorok, embertelen zsarnokok alatt az emberek nyomorultabb sorsra jutnak, mint az igásbarom vagy a hajtó vadászatban kergetett vad.

Több századig tartó sötétség után bekövetkezett egy rövid aranykorszak az Antoninok alatt. A ki akkor, például a nemeslelkű Marcus Aurelius császár uralkodása alatt, született és saját szüleitől a nevezett uralkodónak vagy elődjének kormánytettei előadását hallotta és egy csendes boldog polgári élet alkonyán hátrahagyandó gyermekeit és unokáit példás uralkodó alattvalóinak tudta, könnyen azou balhitben lehetett, hogy soha e világon rossz kormányzat, soha zsarnok nem volt és hogy ezután sem jönnek szomorú napok, hosszú gyászos idők. Pedig nem sokára bekövetkezett szomorú sötét idő, a római birodalomra nyomort és zürzavart tejesztve.

Mi hát azon varázsszer, mely a népeket boldog időkben az elbizakodástól és renyhe elpuhulástól, a szomorú napokban pedig az erőtlentől és öngyilkoló kétségbeeséstől megóvjá és ifjító tetterőre serkenti? Neve: történelmi ismeret. Idegen nemzetek és saját népünk történelméből tanuljuk meg, miképen kell vigyázatlan tettektől és a pusztán a jelen pillanatnak való élettől óvakodnunk és a történetből merítsünk kedvet, bátor kitartást és büszke önértéket.

Önérték teszi az embert jellemzilárddá. A ki önmagát megbecsülni nem tudja, másoktól is csak lenézést érdemel.

Kérdjük, tanúsít-e magyar zsidóságunk önértékességet? Nem. Sem az állami, sem a társadalmi életben nem bírnak azon súlylyal, mely népességi számunk, vagyoni állásunk, adófizetésünk, vérbeli és egyéb áldozatainknál fogva bennünket megillet: korántsem bírnak azon befolyással, melyet különösen szorgalmunk, különbséget nem kereső jótékonyaságunk, tiszta erkölcsünk, romlatlan moralitásunk és intelligenciánk által megérdemelnénk. E bajnak oka pedig mindenekelőtt: az önértéknek, az önbecsülésnek hiánya.

És ez mindaddig hiányozni fog, a mig saját történelmünk megszégyenítő nemismerését áruljuk el.

Ezen segíteni, ez képezze egyik főfeladatát a tervezett egyletek működése elméleti irányának.

Az e körül még mondandókat, valamint a megfelelő alapszabály-tervezetet egy befejező cikkben közlendem.

Dr. Rónai János
ügyvéd.

Sporzon ur a választások előtt és után.

Lapunk egyik barátjától a következő sorokat vettük: Tekintetes szerkesztő ur! Nem lesz talán érdektelen az Egyenlőség olvasóinak bemutatni azokat a politikusokat, kik az elvekkkel úgy vannak mint az inggel, melyet hetenkint legalább hétszer cserélnek. Ez alkalommal a privygyei kerület országgyűlési képviselőjéről Sporzon Ernő urról szóljon az ének, már azért is, mert ez az ur az utóbbi napokban sok mindenféle nyilatkozatra adott alkalmat. Sporzon ur a választások előtt roppant liberális férfinak híresztelte magát, de miután a mandatumot elnyerte, kitört belőle a reakció és ennek politikai és társadalmi válfajai iránt érzett rokonszenve. Sőt magával Istóczyval is kaczerkodott és egy ízben Sváb Károly és Bornemisza képviselők előtt választókerületének zsidó polgáraitól olyan szavakkal nyilatkozott, hogy ezután bátran lehet őt a széna-teri körhelyiség látogatói elvbarátjának tekinteni.

Pedig a választások előtt akárhányszor dicsérni hallottamtól „a zsidók hazafiságát” és a többi szép tulajdonságukat, melyeknek elismerése által választókerületének zsidó polgárait a maga részére megnyerni igyekezett. Meg is nyerte bizalmukat.

Hogy mennyire érdemelte, azt a fentebb előadott tény mutatja.

Az a fézfú, a ki egy felekezetről más holnapra megváltoztatja nézeteit, a ki a liberalist játsza, a reakciót akarja és az antiszemitizmust gyakorolja, az ismét kandidálthatja ugyan magát, de az igazi szabadelvűek támogatását nem fogja többé kiédesgetni.

Amicus.

II I R E K.

Azon t. előfizetők számára, kiknek előfizetésük márczius elején lejárt, lapunk mult heti számához postautalványokat mellékelünk. Kérjük a t. előfizetőket megrendeléseiket mielőbb megújítani, hogy a lapszétküldése iránt tájékozva legyünk.

Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba (V. Széchenyi-utca 10. sz.) küldendők.

— **Megint az iroda.** Már az igazán boszantó, amit a hírlapírói lelkiismeretlenség azzal a izr. központi irodával üz. A Budapesti Hírlap is, a mely ujság pedig komoly számba óhajtana vétetni, kiszemelte ezt a szerencsétlen irodát gyamsításainak czéltáblájául. Ezt a fogást a Függetlenség czimű szennylaptól kölcsönözte, mely az izr. közp. irodát „kagálnak” keresztelte, a hol be- és kifolynak a dáriusi, azaz hogy rothschildi kincsek. E héten is többször a léghajmeresztőbb rablóhistóriákat olvastuk ez irodáról. Hogy képviselőket kandidál, választókerületeket vásárol, a kormánynak pénzt kölcsönöz sat. sat. Volt alkalmunk már többször felvilágosítani a nem zsidó közönséget az irodák természetéről. Most ismét kijelentjük, hogy az izr. központi irodát a magyar zsidóság ócska butordarabnak tekintti, melynek roskatag állományát egyedül Trefort ur tartja fenn, hogy ne kelljen jobb, egészségesebb intézménnyel helyettesíteni. Az irodának se pénze, se befolyása nincsen és amit mindenhatóságáról és „kagalsztikus” működéséről fabulálnak az antiszemita lapok, az nem egyéb hitvány ráfogásnál a kedélyek felizgatása céljából.

— **A szilvágyiak lázadási pörét** e héten fejezték be Zala-Egerszegen. Bakoss kir. ügyész mint közvádló szigoru hangon tartott vádbeszédében különösen kiemelte, hogy Szilvágyon épen úgy, mint Egerszegen a zavargások „üsd a zsidót” jelszó alatt mentek végbe. Szilvágyon csak egy zsidót fosztottak ki, mert — nem volt több. Pásztly tanító ellen izgatás miatt, a többiek ellen pedig részint lázadás, részint lopás és orgazdaság miatt; Bertók községi

biróra nézve azonban a vádat elejtette, miután eljárását inkább ostobaságnak, hogysem gonosz szándéknak kell tulajdonítani. — A törvénytörés a lázadás vádja alól valamennyit fölmentette, de Pásztly György tanítót izgatás miatt — 5 havi vizsgálati fogságának beszámítása mellett, — egy évi fegyházra és 50 frt pénzbüntetésre ítélte el. A többi vádlottakat, három kivételével, a lopás miatt itélték el 8 naptól három nőtig terjedő fogságbüntetésre. E per lefolyása sajtóságon szinben tüntette fel azokat a merényleteket, melyeket a mult nyáron a zsidók vagyona ellen elkövettek. A szilvágyi nép a maga természetes őszinteségével bevallotta, hogy nekik a zsidók ellen tulajdonképen semmi panaszu nincsen, sőt a kirabolt szilvágyi zsidót „nagyon derék embernek” is tartják, és ha a gonosz községi tanító „meg nem zavarja az eszüket”, a szerencsétlen zsidóknak soha bántódása nincsen. Ez elég jellemző. Azt bizonyítja, a mit mi régen állítottunk, azt t. i. hogy a nép nem gyűlöli a zsidót, a ki jót tesz vele, a ki nélkülözhetetlen barátja, tanácsadója. De vannak minden taluban, minden községben kétes ekszisztenciák, melyek az antiszemitizmus központj abruzzóiból veszik a jelszavakat, melyekkel a népet rablásra izgatni lehet. Nem a félrevezetett, szegény, tudatlan népet, hanem azokat a kabátos gazembereket kéne tömlöczbe vetni, kik a nép jóhiszeműségével ilyen galád mód-
doe visszaélnak.

— **Jászberényből** írják nekünk: Tekintetes szerkesztő ur! Az antiszemitizmus azon vádja ellen, mely szerint az orthodox zsidók fanatikusok és a kor szellemével haladni nem akarnak, legyen szabad itt többek közt a jászberényi izr. hitközségre hivatkozni, mely példából elég világosan kitűnik e vádak alptalansága. Mert nem hiszem, hogy akadhatna szabadelvű ember aki a helybeli zsidóságnak a kultura és művelődés terén való haladását tagadhatná és nincs olyan ember, aki az itteni zsidóságon csak némi korszerűtlenséget felfedezni képes volna. Ott, hol a zsidóság s főleg a zsidóság fiatalabb része a német nyelvet alig tudja tördelve kiejteni, ott, hol már régibb idő óta a zsidóságában hazánk nyelve divik és az egyházi beszédek kizárólag magyar nyelven tartatnak, és a hol a hitközség egyéb egyleteiben is kizárólag tiszta magyar szó hallható, ott, hol az izraelita hitközség élén csupa intelligens emberek állnak, kik a hazafiság érzetétől mélyen át vannak hatva, ott, hol a zsidóság részéről a jótékony czélokra arnyi áldozat hozatik, hol adakozás nélkül alig mulik nap, a zsidóságot, legyen az akár orthodox, akár neolog, fanatizmussal és a régiekhez való czopfos ragaszkodással vádolni, egyszerűen roszelelkű rágalom. De nem is csapott ám a jászberényi keresztény lakosságra az antiszemitizmus szennyes áramlata, sőt a keresztény és zsidó polgárok közti jó viszony még azon válságos, szomorú időben sem zavartatott meg, midőn az eszlári boszorkányper javában folyt, és több helyen oly szégyenteljes katasztrófákat szült. A mi községünk lakossága nem engedte magát a budapesti antiszemita banda által félrevezettetni. A nép ismeri zsidó polgártársait és tudja, hogy a zsidó velük érez velük tart. Ama budapesti bujtogatókat nem ismeri, de nem is akarja ismerni a svindlereket. B. S.

— **Dr. Kármán Mór** tanár f. é. márczius 4-én este hat órakor a hitközségi iskolaépület dísztermében a hitoktatásról előadást tartott. A nagytudományu tanár alaposan átgondolt előadása a hallgatóság részéről osztatlan tetszésben részesült. Megemlítjük itt, hogy Kármán ur azzal az ígérettel fejezte be előadását, hogy e kérdéssel egy legközelebbi felolvasásban folytatólag fog szólni. Kívánatos volna, hogy e valóban tanulságos előadásokat minél nagyobb számu közönség meghallgathatná.

— **Korunk** czimnel jelenik meg legközelebb egy társadalmi, szépirodalmi és ismeretterjesztő hetilap Kador Sándor szerkesztése mellett. A programm többek közt a lap dolgozótársainak névsorát is közli, a mely olyan neveket tüntet fel, melyek elég garanciát nyújtanak a lap irodalmi értéke iránt.

Minden családnak.

Réesben, a Stefansplatz 9 sz. alatti háznak lerombolása következtében végeladatik

2500 drb cheviot-Diagonal uri öltözetszővet a tavaszi és nyári idényre,

Anglia egyik első és legnagyobb posztógyárának, a világhírű Norbrigház bukása következtében, képes vagyok, ami ez életben még nem létezett küldeni, és a világot csodálatba ejteni. — Egy **uri öltözet**-szövetet tiszta, szövött valódi gyapjúból, teljes **vaszi és nyári idényre**, csak 6 frt 50 kr-ért, mely előbb ötször annyiba került.

Mindenki a legkisebb megrendeléssel meggyőződést szerezhet magának arról, hogy minden tekintetben pontos és lelkiismeretes kiszolgáltatásban részesült; amelynél különben még seholsem tapasztaltatott. A posztó legújabb és legdivatosabb színű, sima és csikos, legjobb minőségű szürke, barna, kék, olajzöld és fekete, sötétebbekben valamint világosabb árnyalatokban. Ugyanazon gyárhól szállítok

angol uti-plaideket

igen hosszúakat és szélesek: sötét és szürke színűt két minőségben, első rendű, első nemű darabonként 4 frt 50 kr., második nemű darabja 6 frt 50 kr. Tiszta valódi gyapju. Mintát nem küldünk. Azonkívül mindeki, kinek az öltözetszővet nem tetszik, azonnal visszazakapja pénzét. — Czim:

An das Confections-Geschäft „Zur Kronprinzessin Stefanie“
Wien. I. Stefansplatz Nr. 9.

Tisztelettel kérjük a t. közönség, hogy ezen hirdetést ne tessék összetéveszteni a legújabb időkben felmerült szédélgési hirdetésekkel.

BÉCS! PARIS! LONDON!

Hajlások és esodálások.

A vagyombukott „Nagy Anglo-Britt ezüstgyár“ tömeggyártásának az összes árukat még a beesáron is sokkal alább eladja. Az összegnek előleges beküldése vagy 8 frt 70 kr. utánvétele mellett igen csinos ét- és dessert service a legfinomabb angol-britt ezüstműből (mely előbb 40 frtba került) kapható. Minden megrendelő az évécszközök fehér színének megmaradásáról szóló 10 évi közességi iratot nyer.

6 táblakés, jeles aczélpérgével, 6 valódi angol-britt ezüstvilla, 6 massív ang. britt ezüst evő-kanál, 6 f. ang. britt neh. ezüst kávéskanal, 1 db. ang. britt neh. ezüst evés-szedő, 1 db. mass. ang. britt ezüst tejszedő, 6 db. jeles ang. britt kés zsámoly, 6 db. mass. ang. britt ezüst dessert-kanál, 6 db. valódi ang. britt ezüst esomege-villa, 1 jeles borsvagy cukortartó, 6 db. szép massív tojás-tálcza, 6 legfin. ang. britt ezüst tojás-kanál, 1 pompás ang. britt ezüst felszolgáló tálcza 30 ctm. hosszú, 1 legfin. theaszűrő, 2 díszes salon gyertyatartó. 61 db = 8 frt 70 kr.

Annak bizonyítékául, hogy hirdetésem

nem szédélgésen

alapszik, ezennel a nyilvánosság előtt kötelezem magamat, ha az áruk nem tetszenek, azokat minden kifogás nélkül visszavállalni: így a megrendelés minden kockázatátas nélkül jár.

A ki tehát jó és szolid árukat, nem pedig holmi silányságot akar pénzéért kapni, míg a készlet tart, bizalommal forduljon a következő címhez:

E. RABINOVITSCH

Wien, II. Gr. Schiffamtsgasse 20.

Tisztító-por a főnebbi évécszközökhöz nálam kapható. Egy doboz ára 10. kr. **Fiókok: Páris és Londonban,**

A lakások

tisztán és rendben tartása

minden házban

a legtöbb fáradságot okoz.

Végtelen fáradozás után sikerült egy

lakás tisztító-intézetet

alapítanunk, mely a t. háziasszonyokat ezen fáradságtól megkíméli. — Lakások rendbentartására, szobatisztításra, butorporolásra, ablaktisztításra stb. intézetünk a legolcsóbban vállalkozik. — Szobatisztításra külön osztályt rendezünk be. Havi vagy évi bérletek a legolcsóbb áron.

Kiváló tisztelettel

Az első budapesti

ált. lakás tisztító-intézet.

IRODA: Váci-körút 1.

Bátorkodom ezennel tiszteletteljesen közzétenni, hogy a **Wertheim M.-féle** üziethelyiséget az „arany csizmához“ **Károlykaszárnya, Károly-körút** átvettem, és valamint a **Károlykaszárnya 17. sz. a.** létező **czipőüzletemet**, szintén a „**Párizsi czipőhöz**“ czimezve fogom tovább vezetni. A bennem 18 év óta helyezett bizalomért hálás köszönetemet kifejezván kérem, azt irányomban továbbra is fentartani és én azon leszek, hogy azt minden iránybani **szolidság** által megérdemeljem.

Tisztelettel

Schwartz József,

Károlykört, a Rosner-féle kávéház mellett

ajánlja gazdagon felszerelt czipő gyári praktárát nyolcban és kicsinyben, saját készítmény által legjobb és legolcsóbb árúknak elismereteket, alapítatott 1866-ik évben.

Hölgyek számára.

Comod czipő, finom nemezéből	— — — — —	frt 1.20-tól	frt 1.40-ig
Zug-czipő, dupla talppal	— — — — —	frt 3.50-től	frt 3.80-ig
Finom vikszbőr zug-czipő, erős, dupla talppal gondolt	— — — — —	frt 4.00-től	frt 4.50-ig
legjobb fajta	— — — — —	frt 4.50-től	frt 5.00-ig
Finom posztó-czipő, vikszbőrrel v. bagariával borítva	— — — — —	frt 5.00-től	frt 5.50-ig
Ugyanaz orosz lakkal borítva	— — — — —	frt 4.50-től	frt 5.00-ig
Szlon lak czipő, nagyon finom	— — — — —	frt 4.50-től	frt 5.00-ig
igen elegáns	— — — — —	frt 4.50-től	frt 5.00-ig
Valódi "orosz" bagaria eszina egy darabból vízmentes	— — — — —	frt 9.00-től	frt 11.00-ig
igen tartós	— — — — —		

Uruk számára.

Házi czipő finom nemezéből, sarokkal	— — — — —	frt 1.00-től	frt 1.20-ig
Nemez comod czipő hajtokával, igen elegáns, finom nagy csokorral	— — — — —	frt 1.80-tól	frt 2.20-ig
Nemez séta-czipő, kötni vagy zuggal két oldalán	— — — — —	frt 2.00-től	frt 2.50-ig
Finom bőr zug czipő, 16 cm. magas, nemezbelés, dupla talp, a legjobb zerge-, chagrin- vagy borjubőr	— — — — —	frt 3.50-től	frt 3.80-ig
Legfinomabb női posztó-czipő 16 cm. magas, zerge- vagy borjubőrrel borítva	— — — — —	frt 3.80-tól	frt 4.00-ig
Ugyanaz orosz lakkal fejelve	— — — — —	frt 4.00-től	frt 4.20-ig
Legfinomabb bundaczipő, kőmi, báránnyal bérelve, brabant díszítés, bőr, bársony v. posztó	— — — — —	frt 4.50-től	frt 5.00-ig
Legnagy. választ. bálczipőkben szines szatinból	— — — — —	frt 1.80-tól	frt 2.50-ig

Minden fentvezetett eldálló varrott talppal párja 50 krral drágábbak, továbbá nagy raktár leány-, flu és gyermekeczipőkből a legolcsóbb árakon. Megbízások a vinékről utánvétellel pontosan és lelkiismeretesen eszközöltetnek. Nem illők készséggel kicsereletetnek.

Képes árjegyzékek bérmentve.

magyar leszámítoló és pénzváltóbank

f. é. márczius hó 23. napján déli 12 órakor a polgári kereskedői testület nagytermében (V. ker. Eötvös tér 1. sz. a.) rendes közgyűlését tartja.

Csak új kalapok
a legdivatosabb forma, legjobb minőség, pontosan készített gyári árakon.
urak és nők számára
száma **frt. 1.80**

Nyolc cylimerek és
Chapeaux-Cliaques
száma **frt. 3.80**

Valódi angol cylimerek és
peau-Cliaques
száma **frt. 6.80**

Budapest
Sugárút 2
(Foncté-re-épület)

Bécs
Mariahilferstrasse
Nr. 22
(Stiftskaszárnya)

London
Southwark Street
(Wanchester House)

Three Shilling Hats.